

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINĖS ADVOKATĖS
JULIANE KOKOTT IŠVADA,
pateikta 2022 m. rugsėjo 22 d.¹

Byla C-375/21

Sdruzhenie „Za Zemiata – dostap do pravosadie“ ir kt.

(*Varhoven administrativen sad* (Vyriausiasis administracinis teismas, Bulgarija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Direktyva 2010/75/ES – Pramoniniai išmetami teršalai – Taršos integruota prevencija ir kontrolė – Mažiau griežtų išmetamų teršalų ribinių verčių nustatymas – Aplinkos kokybės normų laikymasis – Kompetentingos institucijos pareigos – Direktyva 2008/50/EB – Aplinkos oro kokybė – Oro kokybės ribinės vertės, taikomos siekiant apsaugoti žmonių sveikatą – Viršijimas – Oro kokybės planas“

I. Įvadas

1. Šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su dviejų skirtingų ribinių verčių rūšių ir direktyvų, kuriose šios vertės yra nustatytos, santykiu. Pagal Direktyvą dėl pramoninių išmetamų teršalų² pramonės įrenginiams nustatomos *išmetamų teršalų ribinės vertės*. O Direktyvoje dėl aplinkos oro kokybės³ yra nustatytos *oro kokybės ribinės vertės*. Ir vienu, ir kitu teisės aktu siekiama užtikrinti aukštą aplinkos apsaugos lygį oro kokybės srityje, vis dėlto jie veikia skirtingais lygmenimis. Direktyvoje dėl pramoninių išmetamų teršalų nustatytos išmetamų teršalų ribinės vertės savo reikšmę įgyja tiesiogiai prie orą teršiančio medžiagos šaltinio, galima sakyti, prie kamino. Direktyvos dėl aplinkos oro kokybės ribinių verčių objektas yra visų aplinkos ore esančių orą teršiančių medžiagų šaltinių bendras rezultatas, t. y. oras, kurį įkvepia žmonės. Nepaisant to, akivaizdu, kad šių teisės normų taikymas turi būti tarpusavyje suderintas.

2. Pagrindinė byla kilo dėl to, kad esamas leidimas lignitu kūrenamai elektrinei buvo atnaujintas remiantis Direktyva dėl pramoninių išmetamų teršalų. Atsižvelgiant į tai, kad laikantis sieros dioksido skleidimui pagal šią direktyvą iš esmės taikytinų ribinių verčių būtų patiriama neproporcingai didelių išlaidų, buvo nustatytos ne tokios griežtos išmetamų teršalų ribinės vertės, kaip iš esmės leidžiama pagal nukrypti leidžiančią direktyvos nuostatą.

¹ Originalo kalba: vokiečių.

² 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/75/ES dėl pramoninių išmetamų teršalų (taršos integruotos prevencijos ir kontrolės) (OL L 334, 2010, p. 17).

³ 2008 m. gegužės 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/50/EB dėl aplinkos oro kokybės ir švaresnio oro Europoje (OL L 152, 2008, p. 1), iš dalies pakeista 2015 m. rugpjūčio 28 d. Komisijos direktyva (ES) 2015/1480 (OL L 226, 2015, p. 4).

3. Vis dėlto elektrinės veikiamame plote viršijamos Direktyvoje dėl aplinkos oro kokybės sieros dioksidui nustatytos oro kokybės ribinės vertės, o dėl to priimtame oro kokybės plane, kuriuo siekiama laikytis šių ribinių verčių, elektrinės teršalų kiekiui buvo nustatyti griežtesni reikalavimai, į kuriuos neatsižvelgta atnaujinant leidimą.

4. Taigi visų pirma reikia išsiaiškinti, ar gali būti leidžiama nukrypti nuo išmetamų teršalų ribinių verčių, kurios paprastai taikomos pagal Direktyvą dėl pramoninių išmetamų teršalų, nepaisant to, kad viršijamos Direktyvoje dėl aplinkos oro kokybės atitinkamam teršalui nustatytos oro kokybės ribinės vertės, o oro kokybės planuose nustatyti griežtesni reikalavimai. Prejudiciniai klausimai pateikti dėl to, ar, esant tokiai situacijai, turėtų būti nustatomi galbūt net už išmetamų teršalų ribines vertes, kurios paprastai būtų taikomos pagal Direktyvą dėl pramoninių išmetamų teršalų, griežtesni reikalavimai, ar ne. Abiem aspektais paaiškės, kad oro kokybės planas pagal Direktyvą dėl aplinkos oro kokybės yra lemiamą reikšmę turinti priemonė siekiant abiejų direktyvų taikymą suderinti tarpusavyje.

II. Teisinis pagrindas

A. Direktyva dėl pramoninių išmetamų teršalų

5. Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 16 konstatuojamojoje dalyje nurodoma galimybė nustatyti ne tokias griežtas išmetamų teršalų ribines vertes:

„Siekiant atsižvelgti į tam tikras specifines aplinkybes, kai su geriausių prieinamų gamybos būdų taikymu susijusių išmetamų teršalų lygių nustatymas sudarytų neproporcingai dideles išlaidas, palyginti su nauda aplinkai, kompetentingoms institucijoms turėtų būti sudarytos galimybės nustatyti nuo tų lygių nukrypstančias išmetamų teršalų ribines vertes. Tokie nukrypimai turėtų būti grindžiami vertinimu, atliekamu remiantis tinkamai apibrėžtais kriterijais. Neturėtų būti viršijamos šioje direktyvoje nustatytų išmetamų teršalų ribinės vertės. Bet kuriuo atveju, neturėtų būti sukeliama didelė tarša ir turėtų būti užtikrinamas aukštas visos aplinkos apsaugos lygis.“

6. Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 3 straipsnyje apibrėžiami įvairūs terminai:

„Šioje direktyvoje vartojamų terminų apibrėžtys:

<...>

2. tarša – žmonių veiklos sukeliamas tiesioginis arba netiesioginis medžiagų, virpesių, šilumos arba triukšmo skleidimas ore, vandenyje ar žemėje, galintis pakenkti žmonių sveikatai arba aplinkos kokybei, darantis žalą materialiajam turtui, žalojantis gamtą ir trukdantis teisėtai ja naudotis;

<...>

6. aplinkos kokybės norma – Sąjungos teisės aktuose nustatytų reikalavimų, kuriuos konkrečiu laikotarpiu turi atitikti tam tikra aplinka arba konkreti jos dalis, visuma;

<...>“

7. Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 13 straipsnyje numatyta, kad Komisija kartu su valstybių narių, atitinkamų pramonės sektorių ir aplinkos apsaugos srityje veikiančių nevyriausybinių organizacijų atstovais GPGB informaciniuose dokumentuose ir GPGB išvadose pristato geriausias prieinamas gamybos būdus (GPGB) ir išvadas dėl GPGB ir reguliariai atnaujinama šiuos dokumentus. Nagrinėjamam įrenginiui, lignitu kūrenamai elektrinei, taikomas Įgyvendinimo sprendimas (ES) 2017/1442, kuriame pateikiamos geriausių prieinamų gamybos būdų išvados dėl didelių kurą deginančių įrenginių⁴.

8. Pagrindiniai leidimo išdavimo reikalavimai matyti iš Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 14 straipsnio 1 dalies:

„Valstybės narės užtikrina, kad į leidimą būtų įtraukiamos visos priemonės, reikalingos įvykdyti 11 ir 18 straipsnių reikalavimus.

<...>“

9. Pagal Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 14 straipsnį ir II priedą leidime įrenginiui visų pirma būtina nustatyti išmetamo sieros dioksido ribines vertes.

10. Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 15 straipsnio 3 ir 4 dalyse įtvirtintos šioje byloje reikšmingos nuostatos dėl išmetamų teršalų ribinių verčių nustatymo:

„3. Kompetentinga institucija nustato išmetamų teršalų ribines vertes, kuriomis užtikrinama, kad įprastinėmis eksploatacijos sąlygomis išmetamas teršalų kiekis neviršytų išmetamų teršalų kiekio, susijusio su 13 straipsnio 5 dalyje nurodytuose sprendimuose dėl GPGB išvadų nustatytų geriausių prieinamų gamybos būdų taikymu, vienu iš šių būdų:

- a) nustatydamas išmetamų teršalų ribines vertes, neviršijančias išmetamų teršalų kiekio, susijusio su geriausių prieinamų gamybos būdų taikymu. Tų išmetamų teršalų ribinės vertės išraiškos nustatomos tam pačiam arba trumpesniam laikotarpiui ir tomis pačiomis nustatytomis sąlygomis, kaip ir išmetamų teršalų kiekių, susijusių su geriausių prieinamų gamybos būdų taikymu, atveju; arba
- b) nustatydamas kitas nei a punkte nurodytas išmetamų teršalų ribines vertes – dydžius, laikotarpius ir nustatytas sąlygas.

Kai taikomas b punktas, kompetentinga institucija bent kartą per metus įvertina teršalų išmetimo stebėsenos rezultatus, kad užtikrintų, jog įprastinėmis eksploatacijos sąlygomis išmetamų teršalų kiekis neviršytų išmetamų teršalų kiekių, susijusių su geriausių prieinamų gamybos būdų taikymu.

4. Nukrypdamas nuo 3 dalies ir nepažeisdama 18 straipsnio, kompetentinga institucija ypatingais atvejais gali nustatyti ne tokias griežtas išmetamų teršalų ribines vertes. Tokia išimtis gali būti taikoma tik tais atvejais, kai vertinimas patvirtina, kad dėl išmetamų teršalų lygių, susijusių su geriausiais prieinamais gamybos būdais, kaip aprašyta GPGB išvadose, būtų patiriamos neproporcingai didelės, palyginti su aplinkai teikiama nauda, sąnaudos, susijusios su:

- a) atitinkamo įrenginio geografinės padėties ir vietos aplinkos sąlygomis; arba

⁴ 2017 m. liepos 31 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2017/1442, kuriame pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą dėl pramoninių išmetamų teršalų pateikiamos geriausių prieinamų gamybos būdų (GPGB) išvados dėl didelių kurą deginančių įrenginių (GPGB išvados dėl didelių kurą deginančių įrenginių) (OL L 212, 2017, p. 1).

b) atitinkamo įrenginio techninėmis savybėmis.

Kompetentinga institucija leidimo sąlygų priede pateikia pirmos pastraipos taikymo motyvus, įskaitant, vertinimo rezultatus ir nustatytų sąlygų pagrindimą.

Tačiau pagal pirmą pastraipą nustatytos išmetamų teršalų ribinės vertės neturi viršyti šios direktyvos prieduose nustatytų išmetamų teršalų ribinių verčių, kai taikoma.

Kompetentinga institucija bet kuriuo atveju turi užtikrinti, kad nebūtų didelės taršos ir kad būtų pasiektas aukštas aplinkos apsaugos lygis.

<...>“

11. Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 18 straipsnyje nustatyti papildomi reikalavimai, susiję su aplinkos kokybės normų įvykdymu:

„Jeigu aplinkos kokybės normo[mi]s reikalaujama griežtesnių sąlygų nei tos, kurios įvykdomos taikant geriausius prieinamus gamybos būdus, leidime numatomos papildomos priemonės, nedarant poveikio kitų priemonių, kurių galima imtis aplinkos kokybės normoms įvykdyti, taikymui.“

B. Direktyva dėl aplinkos oro kokybės

12. Direktyvos dėl aplinkos oro kokybės pirmose dviejose konstatuojamosiose dalyse nurodomi svarbiausi jos tikslai:

„(1) <...> šeštojoje Bendrijos aplinkosaugos veiksmų programoje nustatyta, kad reikia sumažinti taršą tiek, kad sumažėtų žalingas poveikis žmonių sveikatai, ypač daug dėmesio skiriant pažeidžiamoms gyventojų grupėms, ir visai aplinkai, gerinti oro kokybę, įskaitant teršalų nusėdimo dydį, monitoringą bei vertinimą ir teikti informaciją visuomenei.

(2) Siekiant apsaugoti žmonių sveikatą ir visą aplinką, ypač svarbu kovoti su teršalų emisijomis jų atsiradimo vietoje ir nustatyti bei įgyvendinti veiksmingiausias emisijų mažinimo priemones vietos, nacionaliniu ir Bendrijos lygmeniu. Todėl turėtų būti vengiama žalingų oro teršalų emisijų, užtikrinama jų prevencija ar mažinami jų kiekiai ir nustatyti atitinkami aplinkos oro kokybės tikslai, atsižvelgiant į atitinkamus Pasaulio sveikatos organizacijos standartus, gaires ir programas.“

13. Direktyvos dėl aplinkos oro kokybės 18 konstatuojamojoje dalyje užsimenama apie jos ryšį su kitomis direktyvomis:

„<...> Bus visiškai atsižvelgta į šioje direktyvoje numatytus aplinkos oro kokybės tikslus, kai leidimai pramoninei veiklai yra suteikiami pagal 2008 m. sausio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2008/1/EB dėl taršos integruotos prevencijos ir kontrolės⁵.“

14. Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų [81] straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad nuorodos į Direktyvą 2008/1 laikomos nuorodomis į šią direktyvą, nes šia direktyva pagal jos 1 konstatuojamąją dalį, be kita ko, ta direktyva išdėstoma nauja redakcija.

⁵ OL L 24, 2008, p. 8.

15. Direktyvos dėl aplinkos oro kokybės 1 straipsnio 1 punkte nustatyti esminiai jos tikslai:

„Ši direktyva nustato priemones, kuriomis siekiama:

1) suformuluoti ir nustatyti aplinkos oro kokybės tikslus, skirtus išvengti, užkirsti kelią arba sumažinti žalingą poveikį žmonių sveikatai ir visai aplinkai;

2. <...>“

16. Direktyvos dėl aplinkos oro kokybės 2 straipsnio 5 punkte sąvoka „ribinė vertė“ apibrėžiama kaip „taršos lygis, nustatomas remiantis mokslo žiniomis, siekiant išvengti, užkirsti kelią arba sumažinti kenksmingą poveikį žmonių sveikatai ir (arba) visai aplinkai, kuris turi būti pasiektas per tam tikrą laikotarpį, o pasiekus neturi būti viršijamas“.

17. Direktyvos dėl aplinkos oro kokybės 13 straipsnio 1 dalyje įpareigojama laikytis įvairių oro kokybės ribinių verčių:

„Valstybės narės užtikrina, kad visose jų zonose ir aglomeracijose sieros dioksido, KD_{10} , švino ir anglies monoksido lygiai aplinkos ore neviršytų XI priede nustatytų ribinių verčių.

XI priede nustatytos azoto dioksido ir benzeno ribinės vertės negali būti viršijamos nuo tame priede nustatytų datų.

Šių reikalavimų laikymasis vertinamas pagal III priedą.

<...>“

18. Pagal XI priedo B skirsnį sieros dioksidui valandos ribinė vertė $350 \mu\text{g}/\text{m}^3$ negali būti viršyta daugiau kaip 24 kartus per kalendorinius metus, o dienos ribinė vertė $125 \mu\text{g}/\text{m}^3$ – daugiau kaip 3 kartus per kalendorinius metus. Šios oro kokybės ribinės vertės Bulgarijoje pagal Direktyvą 99/30⁶ taikomos nuo šios valstybės narės įstojimo į Europos Sąjungą 2007 m. sausio 1 d.⁷

19. Pagal Direktyvos dėl aplinkos oro kokybės 23 straipsnio 1 dalį tuo atveju, jei oro kokybės ribinės vertės tam tikrose zonose arba aglomeracijose yra viršijamos, turi būti parengti oro kokybės planai, kad šios vertės būtų pasiektos:

„Kai tam tikrose zonose arba aglomeracijose teršalų lygis aplinkos ore kiekvienu atveju viršija ribinę arba siektiną vertę bei atitinkamą leistiną nukrypimo dydį, valstybės narės užtikrina, kad toms zonoms ir aglomeracijoms būtų parengti oro kokybės planai, kad būtų pasiektos atitinkamos XI ir XIV prieduose nustatytos ribinės vertės arba siektinos vertės.

Jeigu viršijamos tos ribinės vertės, kurių pasiekimo terminas jau baigėsi, oro kokybės planuose išdėstomos atitinkamos priemonės, kad šios vertės būtų viršijamos kuo trumpesnį laikotarpį.<...>

⁶ 1999 m. balandžio 22 d. Tarybos direktyva 1999/30/EB dėl sieros dioksido, azoto dioksido, azoto oksidų, kietųjų dalelių ir švino ribinių verčių aplinkos ore (OL L 163, 1999, p. 41; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 4 t., p. 164).

⁷ 2022 m. gegužės 12 d. Sprendimas Komisija / Bulgarija (SO_2 ribinės vertės) (C-730/19, nepaskelbtas Rink., EU:C:2022:382, 17 punktas).

Į šiuos oro kokybės plan[us] įtraukiama bent XV priedo A skirsnyje nurodyta informacija <...>. Šie planai perduodami Komisijai nedelsiant, bet ne vėliau kaip per dvejus metus nuo tų metų, kuriais buvo užregistruotas pirmas taršos lygio viršijimas, pabaigos.

<...>“

20. Be to, Direktyvos dėl aplinkos oro kokybės 19 straipsnyje numatyta, kad viršijus pavojaus slenkščius informuojama visuomenė. XII priedo A skirsnyje nustatytas sieros dioksido pavojaus slenkstis yra $500 \mu\text{g}/\text{m}^3$, matuojant tris valandas iš eilės. 24 straipsnyje nustatyta valstybių narių pareiga sieros dioksidui viršijant pavojaus slenkstį ne tik įspėti, bet ir trumpuoju laikotarpiu imtis apsaugos priemonių.

III. Faktinės aplinkybės ir prašymas priimti prejudicinį sprendimą

21. Šiluminė elektrinė „Maritsa-iztok 2“ EAD yra didžiausia iš keturių Bulgarijos Respublikos teritorijoje esančio energetinio komplekso „Maritsa-iztok“ šiluminių elektrinių, kurios įrengtasis pajėgumas yra 1602 MW. Ji pastatyta Radnevo savivaldybės teritorijoje, apie 24,5 km tiesia linija nuo Galabovo miesto, ir yra sudaryta iš aštuonių blokų su įmontuotais desulfuravimo įrenginiais.

22. Šiluminės elektrinės „Maritsa-iztok 2“ kurą deginančiame įrenginyje naudojamas vietinis lignitas, kurio sudėtyje yra daug sieros ir pelenų ir kuris yra mažai šilumingas. Elektrinės kuro katilai suprojektuoti ir pastatyti tik vietiniam lignitui deginti, todėl kitokiam kurui deginti netinka. Įrenginiai turi techninių apribojimų: metaliniai katilai išdėstyti taip, kad negali atlaikyti linijinio šiluminio plėtimosi, kuris atsirastų naudojant didesnio šilumingumo krosnių kurą, turintį mažiau sieros ir pelenų, t. y. naudojant kitokio tipo anglis.

23. Elektrinė laikoma vienu pagrindinių pramoninių aplinkos taršos šaltinių Galabovo savivaldybėje. Joje nuolat fiksuojamas vidutinių valandos ir dienos sieros dioksido ribinių verčių viršijimas, be kita ko, pranokstantis $500 \mu\text{g}/\text{m}^3$ pavojaus slenkstį.

24. Taigi Teisingumo Teismas neseniai nusprendė, kad Bulgarija nuo 2007 m. zonoje BG0006 (Pietryčių Bulgarija), kurioje yra Galabovo savivaldybė ir elektrinė „Maritsa-iztok 2“⁸, dėl oro kiekybės sieros dioksido ribinių verčių viršijimo ir nepakankamų oro kokybės planų neįvykdė įsipareigojimų pagal Direktyvos dėl aplinkos oro kokybės 13 ir 23 straipsnius⁹.

25. Remdamasi Direktyvos dėl aplinkos oro kokybės 23 straipsniu Galabovo savivaldybės taryba 2018 m. lapkričio 30 d. sprendimu patvirtino 2019–2023 m. taršos mažinimo ir nustatytų oro kokybės sieros dioksido ribinių verčių pasiekimo programą¹⁰. Šioje programoje kaip pagrindiniai aplinkos taršos sieros dioksidu šaltiniai buvo nurodytos keturios regiono šiluminės elektrinės, tarp jų – šiluminė elektrinė „Maritsa-iztok 2“, ir gyvenamojo būsto šildymas.

⁸ 2022 m. gegužės 12 d. Sprendimas *Komisija / Bulgarija (SO₂ ribinės vertės)* (C-730/19, nepaskelbtas Rink., EU:C:2022:382, 21, 23 ir 29 punktai).

⁹ 2022 m. gegužės 12 d. Sprendimas *Komisija / Bulgarija (SO₂ ribinės vertės)* (C-730/19, nepaskelbtas Rink., EU:C:2022:382).

¹⁰ *Актуализация на програмата за управление на качеството на атмосферния въздух в Община Гълъбово, разработена за замърсителите: финни прахови частици (ФПЧ10) и серен диоксид (SO₂), 2019 – 2023 г.* (Galabovo savivaldybės oro kokybės programos dėl taršos smulkiosiomis kietosiomis dalelėmis (PM₁₀) ir sieros dioksidu (SO₂) atnaujinimas 2019–2023 m.), https://galabovo.org/sites/default/files/Programa_Galabovo.pdf).

26. Programoje, be kita ko, buvo numatyta tokia aplinkos taršos sieros dioksidu mažinimo priemonė: „desulfuravimo įrenginių pertvarkymo projektų įgyvendinimas, minimalaus 98 % desulfuravimo laipsnio pasiekimas bei uždraudimas eksploatuoti katilus be veikiančių desulfuravimo įrenginių“¹¹.

27. 2018 m. gruodžio 21 d. sprendimu Vykdomosios aplinkos agentūros (toliau – IAOS) vykdomasis direktorius atnaujino integruotąjį leidimą šiluminei elektrinei „Maritsa-iztok 2“. Šis sprendimas buvo priimtas remiantis Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų, siejamos su įgyvendinimo sprendimu (ES) 2017/1442, perkėlimu į Bulgarijos teisę.

28. Šiame sprendime vykdomasis direktorius, be kita ko, nustatė minimalų 97 % desulfuravimo laipsnį tai darantiems įrenginiams 1/2, 3/4, 7 ir 8, atitinkantį 570 mg/Nm³ išmetamo SO_x, ir minimalų 97,5 % desulfuravimo laipsnį sierą šalinantiems įrenginiams 5/6. Vis dėlto tam, kad būtų pasiekta paprastai numatyta 320 mg/Nm³ išmetamų teršalų SO_x ribinė vertė, turėtų būti taikomas 98,32 % desulfuravimo laipsnis.

29. *Sdruzhenie „Za zemiata – dostap do pravosadie“* pateikė skundą dėl šio sprendimo *Administrativen sad – Stara Zagora* (Stara Zagoros administracinis teismas), bet šis 2020 m. rugpjūčio 28 d. sprendimu skundą atmetė. Administracinis teismas visų pirma atsisakė tikrinti ir vertinti Galabovo savivaldybės oro kokybės plano reikšmę.

30. Pirmosios instancijos teismas, be kita ko, konstatavo, kad dėl 98,32 % desulfuravimo laipsnio būtų patirta 312 200 000 BGN (apie 156 000 000 EUR) išlaidų. Jei būtų taikomas 97 % desulfuravimo laipsnis, per dvylikos metų eksploatavimo laikotarpį susidarytų 40 000 000 BGN (apie 20 000 000 EUR) išlaidų.

31. *Sdruzhenie „Za Zemiata – dostap do pravosadie“* (asociacija „Už žemę – teisė kreiptis į teismą“, Sofija), *The Green Tank – grazhdansko sdruzhenie s nestopanska tsel* („The Green Tank“ – ne pelno siekianti piliečių asociacija, Graikijos Respublika) ir NS (Graikijos Respublika) pateikė apeliacinį skundą dėl šio sprendimo.

32. Taigi *Varhoven administrativen sad* (Vyriausiasis administracinis teismas, Bulgarija) pateikė Teisingumo Teismui šiuos klausimus:

1. Ar ESS 4 straipsnio 3 dalis, siejama su Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 18 straipsniu ir Direktyvos dėl aplinkos oro kokybės 13 ir 23 straipsniais, turi būti aiškinama taip, kad kompetentinga institucija, nagrinėdama prašymą taikyti išimtį pagal Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 15 straipsnio 4 dalį, turi įvertinti, ar išimties taikymas, atsižvelgiant į reikšmingus mokslo duomenis, susijusius su aplinkos tarša, įskaitant oro kokybės programos tam tikroje zonoje arba aglomeracijoje priemones pagal Direktyvos dėl aplinkos oro kokybės 23 straipsnį, gali trukdyti laikytis aplinkos kokybės normų?
2. Ar ESS 4 straipsnio 3 dalis, siejama su Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 18 straipsniu ir Direktyvos dėl aplinkos oro kokybės 13 ir 23 straipsniais, turi būti aiškinama taip, kad kompetentinga institucija, nagrinėdama prašymą taikyti išimtį, kaip tai suprantama pagal Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 15 straipsnio 4 dalį, turi atsisakyti nustatyti ne tokias griežtas iš įrenginio į orą išmetamų teršalų ribines vertes, kiek tokia išimtis prieštarautų priemonėms, nustatytoms atitinkamoje oro kokybės programoje, patvirtintoje

¹¹ Programos priemonė Gl_Lt_Pr_t_4, p. 287.

tam tikroje zonoje arba aglomeracijoje pagal Direktyvos dėl aplinkos oro kokybės 23 straipsnį, ir galėtų būti kliūtis siekiant, kad oro kokybės normų viršijimo laikotarpis būtų kuo trumpesnis?

3. Ar ESS 4 straipsnio 3 dalis, siejama su Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 18 straipsniu ir Direktyvos dėl aplinkos oro kokybės 13 straipsniu, turi būti aiškinama taip, kad kompetentinga institucija, nagrinėdama prašymą taikyti išimtį pagal Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 15 straipsnio 4 dalį, turi įvertinti, ar ne tokių griežtų iš įrenginio į orą išmetamų teršalų ribinių verčių nustatymas, atsižvelgiant į reikšmingus mokslo duomenis, susijusius su aplinkos tarša, įskaitant kumuliacinį iš kitų šaltinių išmetamų atitinkamų teršalų poveikį, prisidėtų prie atitinkamų, pagal Direktyvos dėl aplinkos oro kokybės 13 straipsnį tam tikroje zonoje arba aglomeracijoje nustatytų oro kokybės normų viršijimo, ir, jeigu taip, ar ji turi atsisakyti leisti taikyti išimtį, kuri trukdytų siekiant oro kokybės normų?“

33. Rašytines pastabas pateikė asociacija pareiškėja *Sdruzhenie „Za Zemiata – dostap do pravosadie“* (asociacija „Už žemę – teisė kreiptis į teismą“), elektrinės TETS „Maritsa iztok 2“ EAD operatorė, Bulgarijos Respublika, Italijos Respublika ir Europos Komisija. Teismo posėdžio nebuvo surengta, nes Teisingumo Teismas manė turintis pakankamai informacijos.

IV. Teisinis vertinimas

34. Šiuo prašymu priimti prejudicinį sprendimą siekiama išsiaiškinti ryšį tarp leidimų pramonės įrenginiams reglamentavimo Direktyvoje dėl pramoninių išmetamų teršalų ir Direktyvoje dėl aplinkos oro kokybės nustatytų oro kokybės reikalavimų.

35. Direktyvos dėl aplinkos oro kokybės 13 straipsnyje ir XI priede nustatytos tam tikrų teršalų aplinkos ore ribinės vertės (oro kokybės ribinės vertės). Jos yra susijusios su teršalų kiekiu aplinkos ore, todėl tų teršalų koncentracija matuojama tam tikrose tipinės taršos zonose esančiose mėginių ėmimo vietose¹².

36. Tiesa, prašyme priimti prejudicinį sprendimą minimas ir gyvsidabris, kuris į 2004 m. gruodžio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2004/107/EB dėl arseno, kadmio, gyvsidabrio, nikelio ir policiklinių aromatinių angliavandenilių aplinkos ore¹³ įtrauktas kaip oro teršalas, tačiau Sąjungoje iki šiol nėra nustatyta atskiros oro kokybės ribinės vertės, taikomos šios medžiagos koncentracijai aplinkos ore. Taigi gyvsidabrio teršalai, skleidžiami iš aptariamų elektrinės, neturi reikšmės prašymui priimti prejudicinį sprendimą.

37. Vis dėlto Sąjungos teisės aktų leidėjas Direktyvos dėl aplinkos oro kokybės oro kokybės 13 straipsnyje ir XI priede nustatė sieros dioksidui taikomas ribines vertes, o jos, kaip nurodyta prašyme priimti prejudicinį sprendimą, elektrinės „Maritsa-iztok 2“ veikiamame plote, t. y. zonoje, kurioje pastebima tarša sieros dioksidu, visų pirma Galabovo savivaldybėje, yra viršijamos. Tai neseniai konstatavo ir Teisingumo Teismas¹⁴. Atrodo, kad Sąjungoje tai – vienintelė teritorija, kurioje viršijamos oro kokybės ribinės sieros dioksido vertės¹⁵.

¹² Šiuo klausimu žr. 2019 m. birželio 26 d. Sprendimą *Craeynest ir kt.* (C-723/17, EU:C:2019:533, 37 ir paskesni punktai).

¹³ OL L 23, 2005, p. 3.

¹⁴ 2022 m. gegužės 12 d. Sprendimas *Komisija / Bulgarija (SO₂ ribinės vertės)* (C-730/19, nepaskelbtas Rink., EU:C:2022:382).

¹⁵ Europos aplinkos agentūra, *Air quality in Europe – 2020 report, EEE Report No 09/2020*, p. 86 (https://www.eea.europa.eu/publications/air-quality-in-europe-2020-report/at_download/file).

38. Taigi Galabovo savivaldybė patvirtino oro kokybės planą, kuriame, be kita ko, numatyta, kad elektrinėje „Maritsa-iztok 2“ turi būti pasiektas 98 % desulfuravimo laipsnis.

39. Konkrečios išmetamų teršalų ribinės vertės tokiam įrenginiui, kaip nurodyta elektrinė, nustatomos vadovaujantis Direktyva dėl pramoninių išmetamų teršalų, visų pirma jos 15 straipsniu. Išmetamų teršalų ribinės vertės savo pobūdžiu skiriasi nuo oro kokybės ribinių verčių. Šios vertės susijusios su teršalų, kuriuos įrenginys paskleidžia per tam tikrą laikotarpį, kiekiu ir yra matuojamos jų išleidimo į aplinką ar taršos vietoje. Išleisti teršalai galiausiai pasiskirsto aplinkos ore, o jų kiekis nustatomas remiantis mėginių ėmimo vietose pagal Direktyvą dėl aplinkos oro kokybės išmatuotomis vertėmis.

40. Pagal Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 15 straipsnio 3 dalį įrenginio išmetamų teršalų ribinės vertės iš esmės turi atitikti geriausius prieinamus gamybos būdus; vis dėlto, jei dėl šių ribinių verčių būtų patiriama neproporcingai didelių sąnaudų, pagal 15 straipsnio 4 dalį leidžiama nustatyti ne tokias griežtas ribines vertes.

41. Kaip teigiama prašyme priimti prejudicinį sprendimą, kompetentinga institucija rėmėsi šia išimtimi, nustatydamą sieros dioksido išmetamų teršalų ribines vertes ginčijamame leidime elektrinei „Maritsa-iztok 2“. Dėl šios priežasties kai kuriems elektrinės desulfuravimo įrenginiams ji nustatė minimalų 97 % desulfuravimo laipsnį, o kitiems įrenginiams – minimalų 97,5 % desulfuravimo laipsnį. Padidinus desulfuravimo laipsnį iki 98 %, kaip numatyta oro kokybės plane, tarša sieros dioksidu sumažėtų atitinkamai trečdaliu ir penktadaliu. Kaip nurodyta prašyme priimti prejudicinį sprendimą, tam, kad būtų pasiekta ribinė taršos taikant geriausiai prieinamus gamybos būdus vertė, būtinas net dar didesnis, 98,32 % desulfuravimas.

42. Vis dėlto neatsižvelgiant į tai, ar bus leidžiama taikyti Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 15 straipsnio 4 dalyje įtvirtintą nukrypti leidžiančią nuostatą, pagal šios direktyvos 18 straipsnį reikalaujama papildomų sąlygų, greta tų, kurios įvykdomos taikant geriausiai prieinamus gamybos būdus, jei griežtesnės sąlygos būtinos aplinkos kokybės normoms įvykdyti.

43. Šiomis aplinkybėmis *Varhoven administrativen sad* (Vyriausiasis administracinis teismas) trimis pateiktais klausimais siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 15 straipsnio 4 dalyje nustatyta išimtis ginčijamame leidime negali būti taikoma jau vien dėl viršijamų oro kokybės ribinių sieros dioksido verčių pagal Direktyvą dėl aplinkos oro kokybės (pirmasis ir trečiasis klausimai), ar bent jau dėl oro kokybės plano (antrasis klausimas).

44. Tiesa, man atrodo netikslinga nagrinėti prejudicinius klausimus tokia tvarka, kokia jie pateikti. Verčiau visų pirma išsiaiškinsiu Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 15 straipsnio 4 dalyje nustatytos išimties taikymo sąlygas, atsižvelgdama į oro kokybės ribines vertes ir oro kokybės planą (šiuo klausimu žr. A skirsnį), o tada papildomai nagrinėsiu reikalavimus, kylančius iš šios direktyvos 18 straipsnio (šiuo klausimu žr. B skirsnį).

A. Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 15 straipsnio 4 dalis

1. Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 15 straipsnio 4 dalies reglamentavimo kontekstas

45. Pagal Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 15 straipsnio 3 dalį pramonės įrenginiams turi būti nustatomos išmetamų teršalų ribinės vertės, kuriomis užtikrinama, kad teršalų kiekis neviršytų išmetamų teršalų kiekio, susijusio su sprendimuose dėl GPGB išvadų nustatytais geriausiais prieinamais gamybos būdais.

46. Nukrypstant nuo Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 15 straipsnio 3 dalies, pagal 15 straipsnio 4 dalies pirmos pastraipos pirmą sakinį kompetentingai institucijai leidžiama ypatingais atvejais nustatyti ne tokias griežtas išmetamų teršalų ribines vertes. Šis įgaliojimas taikomas nepažeidžiant 18 straipsnio, kuris bus nagrinėjamas vėliau¹⁶.

47. Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 15 straipsnio 4 dalies pirmos pastraipos antrame sakinyje patikslinama, kad tokia išimtis, kaip tai suprantama pagal pirmą sakinį, gali būti taikoma tik tais atvejais, kai vertinimas patvirtina, kad dėl išmetamų teršalų lygių, susijusių su geriausiais prieinamais gamybos būdais, dėl tam tikrų priežasčių būtų patiriama neproporcingai didelių, palyginti su aplinkai teikiama nauda, sąnaudų. Šios priežastys gali būti susijusios su atitinkamo įrenginio geografine padėtimi ir vietos aplinkos sąlygomis arba įrenginio techninėmis savybėmis.

48. Taigi išimčiai taikyti būtinas vertinimas.

49. Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 15 straipsnio 4 dalies trečioje pastraipoje ribojama galimybė taikyti didesnes išmetamų teršalų ribines vertes nustatant, kad vis dėlto neturi būti viršijamos direktyvos prieduose nustatytos išmetamų teršalų ribinės vertės, kai taikoma.

50. Kaip matyti iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą, pagrindinėje byloje nekyla klausimų dėl šių sąlygų taikymo.

2. Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 15 straipsnio 4 dalies ketvirta pastraipa – kad nebūtų didelės taršos

51. Vis dėlto Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 15 straipsnio 4 dalies ketvirtoje pastraipoje nustatyta papildoma sąlyga, kuri galėtų būtų nesuderinama su nukrypti leidžiančios nuostatos taikymu pagrindinėje byloje. Pagal šią nuostatą kompetentinga institucija bet kuriuo atveju turi užtikrinti, kad nebūtų didelės taršos ir kad būtų pasiektas aukštas aplinkos apsaugos lygis. 16 konstatuojamosios dalies paskutiniame sakinyje šiuo klausimu taip pat nurodyta, kad *bet kuriuo atveju* neturėtų būti sukeliama didelė¹⁷ tarša ir turėtų būti užtikrintas aukštas visos aplinkos apsaugos lygis.

¹⁶ Žr. šios išvados 77 ir paskesnius punktus.

¹⁷ Sąvoka „wesentliche“ (vok. „esminė“, direktyvos tekste lietuvių kalba – „didelė“) apibūdinama tarša versijoje vokiečių kalba neturėtų būti susijusi su kita reikšme nei sąvoka „erhebliche“ (vok. „reikšminga“, direktyvos tekste lietuvių kalba – „didelė“), nes versijose kitomis kalbomis vartojama ta pati sąvoka, pavyzdžiui, „significant“ (EN), „importante“ (FR) ar „значительно“ (BG).

52. Taigi Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 15 straipsnio 4 dalyje nustatytą išimtį numatyta taikyti ne visais atvejais, kai išmetamų teršalų bendrųjų ribinių verčių laikymasis susijęs su ypač didelėmis išlaidomis. Ši išimtis veikiau gali būti taikoma tik jei dėl ne tokių griežtų išmetamų teršalų ribinių verčių reikšmingai nedidėja tarša, o aukštas aplinkos apsaugos lygis pasiekiamas, nepaisant nukrypti leidžiančios nuostatos.

53. Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 3 straipsnio 2 punkte apibrėžiama, kad tarša – žmonių veiklos sukeltas tiesioginis arba netiesioginis medžiagų, virpesių, šilumos arba triukšmo skleidimas ore, vandenyje ar žemėje, galintis pakenkti žmonių sveikatai arba aplinkos kokybei, darantis žalą materialiajam turtui, žalojantis gamtą ir trukdantis teisėtai ja naudotis.

54. Pagal šią nuostatą bet koks sieros dioksido skleidimas į orą yra tarša. Sieros dioksido ribines vertes Sąjungos teisės aktų leidėjas nustatė, pagal Direktyvos dėl aplinkos oro kokybės XI priedo antraštę siekdamas apsaugoti žmonių sveikatą. Taigi iš šių verčių matyti, kad skleidžiamas sieros dioksidas gali pakenkti žmonių sveikatai arba aplinkos kokybei¹⁸.

55. Vis dėlto Direktyvoje dėl pramoninių išmetamų teršalų nenustatyta, kada tarša laikytina *didele*. Taip pat nepatikslinama, ką apskritai reiškia aukštas aplinkos apsaugos lygis. Tiesa, šioje byloje nebūtina išsamiai išaiškinti, kaip turi būti suprantamos šios sąvokos.

56. Remiantis prašymu priimti prejudicinį sprendimą ir neseniai priimtu Teisingumo Teismo sprendimu¹⁹ darytina prielaida, kad Direktyvoje dėl aplinkos oro kokybės nustatytos sieros dioksido ribinės vertės nagrinėjamos elektrinės veikiamame plote yra viršijamos. Pagal šios direktyvos 18 konstatuojamąją dalį *visiškai* atsižvelgiama į direktyvoje numatytus aplinkos oro kokybės tikslus, kai leidimai pramoninei veiklai suteikiami pagal Direktyvą dėl pramoninių išmetamų teršalų.

57. Kaip jau minėta, Sąjungos teisės aktų leidėjas nustatė oro kokybės ribines vertes, siekdamas apsaugoti žmonių sveikatą, o pareiga jų laikytis nuolat taikoma visoje valstybių narių teritorijoje²⁰, be jokių išimčių²¹. Kitaip nei dėl kitų teršalų, dėl sieros dioksido šioje direktyvoje net nenumatyta galimybės atidėti šių oro kokybės ribinių verčių taikymą. Taigi sieros dioksido ribinių verčių viršijimas negali būti laikomas nedidele tarša, jis yra neišvengiamai reikšmingas.

58. Nustatydamas oro kokybės ribines vertes Sąjungos teisės aktų leidėjas kartu nustatė ir tai, kaip turi būti suprantamas aukštas aplinkos apsaugos lygis, kiek jis susijęs su atitinkamų teršalų dalimi aplinkos ore.

¹⁸ Taip pat žr. 1980 m. liepos 15 d. Tarybos direktyvos 80/779/EEB dėl oro kokybės ribinių verčių ir orientacinių verčių sieros dioksidui ir suspenduotosioms dalelėms (OL L 229, 1980, p. 30; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 1 t., p. 142) 1 ir 4 konstatuojamąsias dalis.

¹⁹ 2022 m. gegužės 12 d. Sprendimas *Komisija / Bulgarija (SO₂ ribinės vertės)* (C-730/19, nepaskelbtas Rink., EU:C:2022:382, visų pirma 23 ir 29 punktai).

²⁰ Šiuo klausimu žr. 2020 m. balandžio 30 d. Sprendimą *Komisija / Rumunija (KD₁₀ ribinių verčių viršijimas)* (C-638/18, nepaskelbtas Rink., EU:C:2020:334, 73 ir 74 punktai) ir 2020 m. lapkričio 10 d. Sprendimą *Komisija / Italija (KD₁₀ ribinės vertės)* (C-644/18, EU:C:2020:895, 96 ir 97 punktai).

²¹ Šiuo klausimu žr. 2012 m. gruodžio 19 d. Sprendimą *Komisija / Italija (KD₁₀)* (C-68/11, EU:C:2012:815, 64 ir 65 punktai), 2014 m. lapkričio 19 d. Sprendimą *ClientEarth* (C-404/13, EU:C:2014:2382, 42 punktas), 2017 m. balandžio 5 d. Sprendimą *Komisija / Bulgarija (KD₁₀)* (C-488/15, EU:C:2017:267, 70 punktas), 2020 m. lapkričio 10 d. Sprendimą *Komisija / Italija (KD₁₀ ribinės vertės)* (C-644/18, EU:C:2020:895, 78–81 punktai) ir 2022 m. gegužės 12 d. Sprendimą *Komisija / Bulgarija (SO₂ ribinės vertės)* (C-730/19, nepaskelbtas Rink., EU:C:2022:382, 76 ir 78 punktai).

59. Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 15 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta nukrypti leidžiančia nuostata negali būti pateisinamas oro kokybės ribinių verčių viršijimas, taigi, ir paneigiamas taršos reikšmingumas. Vien iš šios nuostatos formuluotės matyti, kad ja leidžiama tik nukrypti nuo paprastai pramonės įrenginiams pagal šią direktyvą taikomų išmetamų teršalų ribinių verčių. Ribinių verčių laikymosi sąnaudų ir aplinkai teikiamos naudos palyginimas nuostatoje susijęs tik su atitinkamo įrenginio sąnaudomis. Kita vertus, kaip dar bus matyti toliau, nukrypimas nuo oro kokybės ribinių verčių dėl viršesnių interesų gali būti pateisinamas tik – labai ribotai ir laikinai – pagal Direktyvą dėl aplinkos oro kokybės, ja remiantis nustatant oro kokybės planus²².

3. Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 15 straipsnio 4 dalies ketvirta pastraipa – didelė tarša

60. Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad sieros dioksido ribinės vertės būtų viršijamos ne vien dėl nagrinėjamos išimties taikymo. Šios vertės veikiau viršijamos dėl teršalų kiekio iš keturių skirtingų elektrinių, kurių papildoma teršalai dėl gyvenamojo būsto šildymo. Iš Galabovo savivaldybės oro kokybės plano matyti, kad šių teršalų dalis įvairiose savivaldybės teritorijos gyvenvietėse sudaro nuo 10,1 % iki 79 % sieros dioksido koncentracijos per valandą²³.

61. Taigi galėtų kilti abejonių, ar didelė tarša, kaip ji suprantama pagal Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 15 straipsnio 4 dalies ketvirtą pastraipą, sukeliama dėl tik vienam iš šių taršos šaltinių taikomos nukrypti leidžiančios nuostatos.

62. Vis dėlto kompetentinga institucija pagal Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 15 straipsnio 4 dalies ketvirtą pastraipą *bet kuriuo atveju turi užtikrinti*, kad dėl nukrypti leidžiančios nuostatos nebūtų sukeliama didelė tarša, t. y. viršijamos oro kokybės ribinės vertės. Jei taikant nukrypti leidžiančią nuostatą būtų neatsižvelgiama į teršalų, išmetamų iš kitų šaltinių, dalį, galėtų pasitaikyti bent prisidėjimo prie didelės taršos atvejų. Be to, būtų beveik neįmanoma pasiekti oro kokybės ribinių verčių, jei kiekvienas teršalų šaltinis būtų vertinamas nepriklausomai nuo kitų šaltinių.

63. Taigi Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 15 straipsnio 4 dalyje nustatyta išimtis gali būti taikoma tik išsamiai apibrėžus leidžiamą teršalų iš *visų* teršalų šaltinių kiekį, taip užtikrinant, kad net ir tuo atveju, jei vienam iš šaltinių būtų taikoma leidžianti nukrypti nuostata, oro kokybės ribinės vertės bendrai nebūtų viršijamos.

64. Oro kokybės planas, kurį kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos turi parengti pagal Direktyvos dėl aplinkos oro kokybės 23 straipsnį (taigi remdamosi kita direktyva) yra tokio apibrėžimo priemonė. Oro kokybės ribinių verčių viršijimo atveju valstybės narės turi pasirūpinti būtent tuo, kad būtų parengtas toks planas, kuriame būtų nustatytos tinkamos priemonės, kad oro kokybės ribinių verčių viršijimo laikotarpis būtų kuo trumpesnis. Kitaip tariant, oro kokybės plane turi būti nustatytos priemonės, būtinos oro kokybės ribinėms vertėms kuo greičiau pasiekti. Iš esmės šios priemonės bus skirtos atitinkamų teršalų skleidimui mažinti, jų pavyzdys – griežtesnės išmetamų teršalų ribinės vertės tam tikriems šaltiniams.

²² Žr. šios išvados 64 ir paskesnius punktus.

²³ Prašyme priimti prejudicinį sprendimą gali būti daroma nuoroda į (10 išnašoje nurodyto) oro kokybės plano VI.2.7 pav., p. 256.

65. Kitaip nei atskiriems įrenginiams ar veiklai išduodamuose leidimuose, šiame plane yra galimybė užtikrinti pusiausvyrą tarp tikslo laikytis oro kokybės ribinių verčių ir įvairių esamų viešųjų ir privačių interesų²⁴. Šitaip turi būti bendrai įvertinti visi su atitinkamais šaltiniais susiję interesai ir palyginti tarpusavyje, taip pat atsižvelgiant į tikslą neviršyti oro kokybės ribinių verčių. Tai leistų nuspręsti, kuriam taršos šaltiniui turėtų būti taikomi griežtesni apribojimai arba kiek reikėtų atidėti ribinių verčių viršijimo nutraukimo terminą, nes ankstesnis teršalų kiekio apribojimas sukeltų neproporcingą neigiamą poveikį viršesniems interesams. Tiesa, Direktyvoje dėl aplinkos oro kokybės nenumatyta jokių tikslo laikytis oro kokybės ribinių verčių išlygų. Šiek tiek lanksčiau vertinamas tik viršijimo laikotarpis, vis dėlto jis turi išlikti kuo trumpesnis²⁵ ir jokių būdu negali būti pratęsimas neribotam laikui²⁶.

66. Tiesa, Bulgarija ir elektrinės operatorius nesutinka, kad Galabovo savivaldybė savo oro kokybės plane turėjo nustatyti nuostatas dėl nagrinėjamos elektrinės teršalų kiekio, nes elektrinė yra kitos savivaldybės teritorijoje. Vis dėlto oro kokybės ribinių verčių laikymasis oro kokybės planu gali būti užtikrinamas tik jei plane gali būti įtvirtinamos nuostatos dėl visų reikšmingų taršos šaltinių – taigi, įskaitant šaltinius, esančius už verčių viršijimo paveiktos teritorijos ribų.

67. Tai nereiškia, kad oro kokybės planas turi būti nustatomas viename teisės akte arba tik vienos institucijos. Valstybės narės gali pasirinkti galimybę nustatyti kompetentingų institucijų atsakomybę taip, kad oro kokybės planą sudarytų skirtingi įvairių institucijų teisės aktai. Tiesa, valstybės narės privalo užtikrinti, kad tokie teisės aktai, vertinami kartu, atitiktų Direktyvos dėl aplinkos oro kokybės 23 straipsnyje nustatytus reikalavimus. Taigi visų pirma jos turi pasirūpinti, kad įvairios institucijos koordinuotų savo priemones, bendrai siekdamos nurodyto tikslo.

68. Tik tuo atveju, jei iš plano nuostatų būtų matyti, kad oro kokybės ribinės vertės bus pasiektos net ir nustatius didesnes išmetamų teršalų ribines vertes, bus užtikrinta, kad Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 15 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta leidžianti nukrypti nuostata jokių būdu nesukels didelės taršos. Taigi tuo atveju, kai oro kokybės ribinės vertės įrenginio veikiamame plote yra viršijamos, nukrypti leidžianti nuostata dėl papildomo teršalų kiekio gali būti taikoma tik jei vienu ar keliais oro kokybės planais pagal Direktyvos dėl aplinkos oro kokybės 23 straipsnį užtikrinama, kad verčių viršijimo laikotarpis visame veikiamame plote būtų kuo trumpesnis, o nukrypti leidžianti nuostata atitinka šių oro kokybės planų reikalavimus. Jei išimtis būtų taikoma nesant tokių planų, kiltų grėsmė sukurti *faits accomplis*, dėl kurių vėliau būtų sudėtinga ar neįmanoma kiek įmanoma greičiau pasiekti oro kokybės ribinių verčių.

²⁴ 2008 m. liepos 25 d. Sprendimas *Janecek* (C-237/07, EU:C:2008:447, 45 ir 46 punktai), 2020 m. lapkričio 10 d. Sprendimas *Komisija / Italija (KD₁₀ ribinės vertės)* (C-644/18, EU:C:2020:895, 134 punktas) ir 2022 m. gegužės 12 d. Sprendimas *Komisija / Bulgarija (SO₂ ribinės vertės)* (C-730/19, nepaskelbtas Rink., EU:C:2022:382, 130 punktas).

²⁵ 2017 m. balandžio 5 d. Sprendimas *Komisija / Bulgarija* (C-488/15, EU:C:2017:267, 109 punktas), 2020 m. lapkričio 10 d. Sprendimas *Komisija / Italija (KD₁₀ ribinės vertės)* (C-644/18, EU:C:2020:895, 136 punktas) ir 2022 m. gegužės 12 d. Sprendimas *Komisija / Bulgarija (SO₂ ribinės vertės)* (C-730/19, nepaskelbtas Rink., EU:C:2022:382, 132 punktas).

²⁶ 2020 m. lapkričio 10 d. Sprendimas *Komisija / Italija (KD₁₀ ribinės vertės)* (C-644/18, EU:C:2020:895, 154 punktas).

69. Pagal atsargumo principą, kuriuo, kaip nurodyta SESV 191 straipsnio 2 dalyje, grindžiama Sąjungos aplinkos politika, tik išsklaidžius bet kokias pagrįstas mokslo abejones dėl didelės taršos bet kuriuo atveju bus užtikrinta, kad nebūtų sukeliama didelė tarša²⁷. Taigi oro kokybės planuose įtvirtintos nuostatos turi atitikti šį kriterijų tam, kad galėtų būti taikoma nukrypti leidžianti Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 15 straipsnio 4 dalies ketvirtos pastraipos nuostata.

70. Šis – reikia pripažinti, griežtas – kriterijus, beje, atitinka principą, pagal kurį bendrųjų taisyklių išimtys turi būti aiškinamos siaurai²⁸. Be to, jis nedaro įtakos Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 15 straipsnio 4 dalies poveikiui²⁹, nes ši išimtis ir toliau gali būti taikoma, jei atitinkamos oro kokybės ribinės vertės nagrinėjamų teršalų veikiamame plote nėra viršijamos. Vis dėlto panašu, kad Sąjungoje sieros dioksido ribinės vertės 2019 m. buvo viršijamos tik nagrinėjamos elektrinės aplinkoje.

71. Remiantis šiuo Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 15 straipsnio 4 dalies ketvirtos pastraipos aiškinimu, galiausiai nėra svarbu, ar Galabovo savivaldybės oro kokybės plano nuostatos nagrinėjamam leidimui yra privalomos. Remiantis išdėstytais argumentais, ši nukrypti leidžianti nuostata dėl viršijamų sieros dioksido ribinių verčių elektrinės veikiamame plote gali būti taikoma *tik* tuo atveju, jei egzistuoja oro kokybės planas, kuriame įtvirtintos nuostatos dėl svarbių taršos šaltinių.

72. Taigi oro kokybės plano trūkumai nereiškia, kad gali būti taikoma nukrypti leidžianti nuostata, prieštaraujanti plano reikalavimams; netgi atvirkščiai, šie trūkumai lemia sąlygos dėl nukrypti leidžiančios nuostatos netaikymą.

73. Be to, tam, kad būtų galima taikyti nukrypti leidžiančią Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 15 straipsnio 4 dalies nuostatą, nepakanka, kad ji atitiktų oro kokybės planą, kuriuo daliai įrenginio veikiamo ploto nustatomos priemonės, būtinos oro kokybės ribinėms vertėms pasiekti. Kompetentingos institucijos veikia visame veikiamame plote turi užtikrinti, kad oro kokybės ribinės vertės nebūtų viršijamos.

74. Vis dėlto Galabovo savivaldybės oro kokybės plane yra informacijos, leidžiančios spręsti, kad nagrinėjama elektrinė kartu su kitais pramoniniais šaltiniais net ir įgyvendinus plane reikalaujamą 98 % desulfuravimą už savivaldybės teritorijos ribų prisidėtų prie didelio oro kokybės ribinių verčių ir pavojaus slenksčio viršijimo³⁰. Atrodo, nebuvo atsižvelgta į kitus šaltinius, pavyzdžiui, gyvenamojo būsto šildymą.

75. Jei taip būtų (o tai turėtų patikrinti kompetentingi nacionaliniai teismai), nukrypti leidžianti Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 15 straipsnio 4 dalies nuostata būtų netaikytina net ir tuo atveju, jei būtų suderinama su Galabovo savivaldybės oro kokybės planu. Leisdama taikyti

²⁷ Dėl 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (OL L 206, 1992, p. 7; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 102) žr. 2004 m. rugsėjo 7 d. Sprendimą *Waddenvereniging ir Vogelbeschermingsvereniging* (C-127/02, EU:C:2004:482, 58 punktas) ir 2019 m. spalio 10 d. Sprendimą *Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola* (C-674/17, EU:C:2019:851, 66 punktas); taip pat 2019 m. spalio 24 d. Sprendimą *Prato Nevoso Termo Energy* (C-212/18, EU:C:2019:898, 58 punktas) dėl atliekų teisės aktų. Žr. ir Christoph Sobotta „Recent applications of the precautionary principle in the jurisprudence of the CJEU – a new yardstick in ES environmental decision making?“, *ERA Forum* 2020, 723.

²⁸ Žr. 2000 m. rugsėjo 12 d. Sprendimą *Komisija / Airija* (C-358/97, EU:C:2000:425, 55 punktas), 2011 m. spalio 4 d. Sprendimą *Football Association Premier League ir kt.* (C-403/08 ir C-429/08, EU:C:2011:631, 162 punktas) ir 2022 m. liepos 14 d. Sprendimą *Porsche Inter Auto ir Volkswagen* (C-145/20, EU:C:2022:572, 61 punktas).

²⁹ Žr. 2004 m. lapkričio 18 d. Sprendimą *Temco Europe* (C-284/03, EU:C:2004:730, 17 punktas), 2007 m. birželio 14 d. Sprendimą *Horizon College* (C-434/05, EU:C:2007:343, 16 punktas) ir 2022 m. sausio 13 d. Sprendimą *Termas Sulfurosas de Alcafache* (C-513/20, EU:C:2022:18, 25 punktas).

³⁰ Oro kokybės planas, visų pirma VIII.4.3.1–VIII.4.3.3 pav., p. 304 ir paskesni (kaip nurodyta 10 išnašoje).

nukrypti leidžiančią nuostatą kompetentinga institucija negalėtų užtikrinti, kad tose vietose, dėl kurių oro kokybės plane daroma oro kokybės ribinių verčių viršijimo prielaida, nebūtų sukeliama didelė tarša.

4. Tarpinė išvada

76. Taigi pagal Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 15 straipsnio 4 dalies ketvirtą pastraipą šios direktyvos 15 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta nukrypti leidžianti nuostata orą teršiančios medžiagos, kuriai Direktyvos dėl aplinkos oro kokybės 13 straipsnyje ir XI priede nustatytos oro kokybės ribinės vertės yra viršijamos skleidžiamos medžiagos veikiamame plote, skleidimui taikoma, jei įvykdytos dvi sąlygos: pirma, vienu ar keliais oro kokybės planais pagal Direktyvos dėl aplinkos oro kokybės 23 straipsnį ne kylant pagrįstų mokslo abejonių turi būti užtikrinta, kad viršijimo laikotarpis visame veikiamame plote būtų kuo trumpesnis. Antra, nukrypti leidžianti nuostata turi atitikti šių oro kokybės planų reikalavimus.

B. Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 18 straipsnis

77. Tiesa, atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, atrodo tikėtina, kad sprendimas pagrindinėje byloje gali būti grindžiamas vien Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 15 straipsnio 4 dalimi, nesiremiant 18 straipsniu. Vis dėlto prašyme priimti prejudicinį sprendimą aiškiai daroma nuoroda į tą nuostatą, o suinteresuotosios šalys ją intensyviai nagrinėja. Tai logiška atsižvelgiant į teisingą Komisijos pastabą, kad 15 straipsnio 4 dalis *a fortiori* nėra taikoma, jei taikytinas 18 straipsnis. Visų pirma tai matyti iš to, kad 15 straipsnio 4 dalis taikoma nedarant poveikio 18 straipsnio taikymui. Dėl šios priežasties toliau nagrinėsiu 18 straipsnio reikalavimus.

78. Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 18 straipsnis taikytinas, jeigu aplinkos kokybės normomis reikalaujama griežtesnių sąlygų nei tos, kurios įvykdomos taikant geriausius prieinamus gamybos būdus. Tokiu atveju leidime turi būti numatomos papildomos priemonės, nedarant poveikio kitų priemonių, kurių galima imtis siekiant atitikti aplinkos kokybės normas, taikymui. Atitinkamai ir 14 straipsnio 1 dalies pirmoje pastraipoje nustatyta, kad į leidimą įrenginiui įtraukiamos visos priemonės, reikalingos 18 straipsnio reikalavimams įvykdyti.

79. Taigi visų pirma reikia išsiaiškinti, ar tam tikriems teršalams nustatytos oro kokybės ribinės vertės turi būti laikomos aplinkos kokybės normomis (šiuo klausimu žr. 1 skirsnį), o vėliau – ar jomis reikalaujama griežtesnių sąlygų, nei nustatytosios ginčijamame teisės akte (šiuo klausimu žr. 2 skirsnį).

1. Sąvoka „aplinkos kokybės norma“

80. Aplinkos kokybės norma Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 3 straipsnio 6 punkte apibrėžiama kaip Sąjungos teisės aktuose nustatytų reikalavimų, kuriuos konkrečiu laikotarpiu turi atitikti tam tikra aplinka arba konkreti jos dalis, visuma. Teisingumo Teismas supranta šią sąvoką kaip su taršiųjų medžiagų koncentracija susijusius kokybinio pobūdžio reikalavimus, kuriuos ši konkreti aplinka turi tenkinti konkrečiu laiko momentu³¹.

³¹ 2011 m. gegužės 26 d. Sprendimas *Stichting Natuur en Milieu ir kt.* (C-165/09–C-167/09, EU:C:2011:348, 62 punktą).

81. Tiesa, nors Direktyvoje dėl pramoninių išmetamų teršalų nėra aiškiai nurodyta Direktyva dėl aplinkos oro kokybės, vis dėlto, priešingai, nei teigia Bulgarija, Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 3 straipsnio 6 punkte ir 18 straipsnyje aiškiai, bent jau netiesiogiai, daroma nuoroda į tokias nuostatas, kaip tam tikrų teršalų ribinės vertės.

82. Oro kokybės ribinių verčių iš esmės turi būti laikomasi bet kuriuo metu bet kurioje Sąjungos vietoje³². Taigi šios vertės yra reikalavimai, kuriuos pagal Sąjungos teisę tam tikru metu turi atitikti tam tikra aplinka arba jos konkreti dalis, arba, kaip nurodė Teisingumo Teismas, konkretūs su taršiųjų medžiagų koncentracija susiję kokybinio pobūdžio reikalavimai, kuriuos konkreti aplinka turi tenkinti konkrečiu laiko momentu³³. Taigi šie reikalavimai, kaip jau prieš kurį laiką minėjau, yra aplinkos kokybės normos, kaip jos suprantamos pagal Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 3 straipsnio 6 punktą ir 18 straipsnį³⁴.

83. Priešingai, nei mano Bulgarija, šiuo klausimu svarbu ir ne tai, kad oro kokybės ribinės vertės turi būti neviršijamos ilgą laiką, nors apibrėžiant aplinkos kokybės normas kalbama tik apie konkretų laikotarpį. Šia apibrėžtimi tik parodoma, kad aplinkos kokybės normos apima ir reikalavimus, kurių turi būti laikomasi ne visada, o tam tikru (-ais) laikotarpiu (-iais). Pavyzdys galėtų būti su paukščių migracija susiję reikalavimai arba reikalavimai dėl tam tikrų laikui bėgant besikeičiančių aplinkos sąlygų. Vis dėlto ilgalaikiai reikalavimai yra *a fortiori* aplinkos kokybės normos, nes galioja bet kuriuo konkrečiu laiku.

84. Be to, Bulgarija mano, kad aplinkos kokybės normos yra tik konkrečiai pagal Bulgarijos teisę tam tikriems įrenginiams nustatytos išmetamų teršalų ribinės vertės. Vis dėlto toks argumentas negali įtikinti vien dėl to, kad Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 3 straipsnio 6 punkte pateikiama aiški nuoroda į Sąjungos teisės reikalavimus.

85. Tai, kad oro kokybės ribinės vertės yra aplinkos kokybės normos, patvirtinama darant *a contrario* išvadą iš vadinamųjų siektinų verčių, nustatytų tam tikriems kitiems teršalams aplinkos ore, koncepcijos. Ši koncepcija buvo nustatyta Direktyvoje 2004/107³⁵, o Direktyvoje dėl aplinkos oro kokybės nustatytos oro kokybės siektinos vertės dėl ozono³⁶, pereinamuoju laikotarpiu – dėl smulkiųjų kietųjų dalelių $KD_{2,5}$ ³⁷. Oro kokybės ribinių verčių pagal pastarosios direktyvos 2 straipsnio 5 punktą turi būti laikomasi be apribojimų, kai jos įsigalioja, o siektinos vertės pagal 2 straipsnio 9 punktą turi būti pasiektos tik jei tai įmanoma. Be to, Direktyvos 2004/107 6 konstatuojamojoje dalyje aiškiai nurodyta, kad siektinos vertės nėra aplinkosaugos kokybės standartai, o pagal 5 konstatuojamąją dalį jos nereikalauja pramonės įrenginiams kitų priemonių, išskyrus geriausių prieinamų gamybos būdų taikymą.

86. Taigi Direktyvos dėl aplinkos oro kokybės 13 straipsnyje ir XI priede tam tikriems teršalams nustatytos oro kokybės ribinės vertės yra aplinkos kokybės normos, kaip tai suprantama pagal Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 18 straipsnį.

³² Šiuo klausimu žr. 2020 m. balandžio 30 d. Sprendimą *Komisija / Rumunija (KD₁₀ ribinių verčių viršijimas)* (C-638/18, nepaskelbtas Rink., EU:C:2020:334, 73 ir 74 punktai) ir 2020 m. lapkričio 10 d. Sprendimą *Komisija / Italija (KD₁₀ ribinės vertės)* (C-644/18, EU:C:2020:895, 96 ir 97 punktai).

³³ 2011 m. gegužės 26 d. Sprendimas *Stichting Natuur en Milieu ir kt.* (C-165/09–C-167/09, EU:C:2011:348, 62 punktas).

³⁴ Išvada sujungtose bylose *Stichting Natuur en Milieu ir kt.* (C-165/09–C-167/09, EU:C:2010:775, 62 punktas).

³⁵ Nurodyta 36 išnašoje.

³⁶ 17 straipsnis ir VII priedo B skirsnis.

³⁷ 16 straipsnio 1 dalis ir XIV priedo D skirsnis.

87. Taip aiškinant, Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 18 straipsnyje sukonkretinama pagrindinė 11 straipsnio c punkte nustatyta pareiga užtikrinti, kad eksploatuojant įrenginius nebūtų sukeliama didelė tarša. Atsižvelgiant į tai, kad oro kokybės ribinių verčių viršijimas, kaip jau minėta³⁸, reikštų tokią taršą, turi būti priemonių, užtikrinančių, kad šių ribinių verčių įrenginių veikiamame plote apskritai galėtų būti laikomasi. Priešingu atveju galėtų kilti grėsmė, kad net geriausio prieinamo gamybos būdo kriterijų atitinkantys įrenginiai vis dėlto prisidės prie nurodytų ribinių verčių pažeidimo.

2. Būtinumas nustatyti griežtesnius reikalavimus

88. Vertinant griežtesnių reikalavimų nustatymo būtinumo klausimą, kaip ir jau nagrinėta sukeltos didelės taršos klausimą, lemiamą reikšmę turi įvairios oro kokybės ribinių verčių viršijimo priežastys. Atsižvelgiant į tai, kad taršos šaltiniai yra keli, t. y. keturios elektrinės ir gyvenamojo būsto šildymas, iš Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 18 straipsnio, taip pat siejant jį su Direktyva dėl aplinkos oro kokybės, tiesiogiai nepaaiškėja, kiek įvairiuose šaltiniuose turi būti sumažintas išmetamų sieros dioksido teršalų kiekis. Šį sprendimą veikia turi priimti kompetentingos Bulgarijos valdžios institucijos.

89. Kaip jau paaiškinta nagrinėjant Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 15 straipsnio 4 dalies ketvirtą pastraipą, tam būtinas oro kokybės planas (arba keli tarpusavyje suderinti planai), kuriame visiems šaltiniams nustatomas leidžiamas teršalų kiekis. Iš šių planų turi paaiškėti, ar atitinkamam įrenginiui nustatytos išmetamų teršalų ribinės vertės yra pakankamos, ar būtini papildomi reikalavimai.

90. Taigi oro kokybės planas taikant Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų 18 straipsnį, kiek tai susiję su oro kokybės ribinėmis vertėmis, yra leidimo išdavimo sąlyga. Taip yra todėl, kad į leidimą pagal 14 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą turi būti įtrauktos visos priemonės, reikalingos 18 straipsnyje nurodytoms leidimo suteikimo sąlygoms įvykdyti. Vis dėlto tuo atveju, jei oro kokybės ribinės vertės viršijamos, paprastai be oro kokybės plano neįmanoma nustatyti, kokie papildomi reikalavimai yra būtini konkrečiam taršos šaltiniui, kad oro kokybė būtų pakankamai pagerinta.

91. Tiesa, nustatant papildomus reikalavimus kitaip, nei leidžiant taikyti nukrypti leidžiančią nuostatą, pagal Direktyvą dėl aplinkos oro kokybės nėra reikalaujama, kad kompetentinga institucija bet kuriuo atveju užtikrintų aplinkos kokybės normų laikymąsi. Taigi nebūtina išsklaidyti visų pagrįstų mokslo abejonių dėl papildomų reikalavimų pakankamumo. Veikia pakanka, kad oro kokybės plano reikalavimai būtų nustatyti remiantis kompetentingų institucijų tinkamai pagrįstu įsitikinimu, kad vertės pritaikius numatytas priemones bus viršijamos kuo trumpesnį laikotarpį.

3. Tarpinė išvada

92. Leidimui, kuris yra išduodamas pramoniniam įrenginiui, kuriam pagal Direktyvos dėl pramoninių išmetamų teršalų ribinės vertės 11, 14, 15 ir 18 straipsnius turi būti nustatytos išmetamos orą teršiančios medžiagos, kurios oro kokybės ribinė vertė pagal Direktyvos dėl aplinkos oro kokybės 13 straipsnį ir XI priedą medžiagos skleidimo veikiamame plote yra

³⁸ Žr. šios išvados 56 punktą.

viršijama, ribinės vertės, taip pat taikomos dvi sąlygos: pirma, vienu ar keliais oro kokybės planais pagal šios direktyvos 23 straipsnį turi būti užtikrinta, kad viršijimo laikotarpis būtų kuo trumpesnis. Antra, leidimas turi atitikti šių oro kokybės planų reikalavimus.

V. Išvada

93. Taigi siūlau Teisingumo Teismui priimti tokį sprendimą:

1. Pagal Direktyvos 2010/75/ES dėl pramoninių išmetamų teršalų 15 straipsnio 4 dalies ketvirtą pastraipą šios direktyvos 15 straipsnio 4 dalyje įtvirtinta nukrypti leidžianti nuostata orą teršiančios medžiagos, kuriai Direktyvos 2008/50/EB dėl aplinkos oro kokybės ir švaresnio oro Europoje 13 straipsnyje ir XI priede nustatytos oro kokybės ribinės vertės šios medžiagos skleidimo veikiamame plote yra viršijamos, skleidimui taikoma, jei įvykdytos dvi sąlygos: pirma, vienu ar keliais oro kokybės planais pagal Direktyvos 2008/50 23 straipsnį nekylant pagrįstų mokslo abejonių turi būti užtikrinta, kad viršijimo laikotarpis visame veikiamame plote būtų kuo trumpesnis. Antra, nukrypti leidžianti nuostata turi atitikti šių oro kokybės planų reikalavimus.
2. Leidimui, kuris yra išduodamas pramoniniam įrenginiui, kuriam pagal Direktyvos 2010/75 11, 14, 15 ir 18 straipsnius turi būti nustatytos išmetamos orą teršiančios medžiagos, kurios oro kokybės ribinė vertė pagal Direktyvos 2008/50 13 straipsnį ir XI priedą medžiagos skleidimo veikiamame plote yra viršijama, ribinės vertės, taip pat taikomos dvi sąlygos: pirma, vienu ar keliais oro kokybės planais pagal Direktyvos 2008/50 23 straipsnį turi būti užtikrinta, kad viršijimo laikotarpis būtų kuo trumpesnis. Antra, leidimas turi atitikti šių oro kokybės planų reikalavimus.